kvartaluose iššvalgytos 7 vietos, aptikti 3 radiniai. Su geležies amžiaus kapinynu siejama 170 kvartalo ŠR dalyje, 30 m į V nuo kvartalinės linijos, nežymioje ŠR–PV kryptimi pailgoje, eglėmis ir lapuočių medžių pomiškiu apaugusioje kalvelėje aptikta I a. II pusės – II a. apskrito pjūvio apyrankė.

Surveys in Akmenė, Anykščiai, Mažeikiai, Molėtai, Radviliškis, and Ukmergė Districts

In 2018, the LNM and the BRIAI surveyed 29 archaeological and mythological sites possessing features of cultural heritage properties in Akmenė, Anykščiai, Mažeikiai, Molėtai, Radviliškis, and Ukmergė Districts. In Akmenė District, an old grave site and a Modern Age find spot were discovered in Čiuiniai, hitherto unknown mythological stones were recorded in Gailaičiai (Fig. 1), a new 16th–18th-century cemetery was found in Gėpaičiai (Figs. 2, 3), a 16th–first half of the 18th-century cemetery mentioned in archival sources was discovered in Kesiai (Figs. 4, 5), an old town site inhabited since the second half of the 17th century was surveyed in Klykoliai (Fig. 6) as was a 16th–17th-century village site in Šapnagiai (Fig. 12), an 8th–11th-century Semigallian cemetery was discovered in Kriokliai (Figs. 7, 8), a 3rd–4th-century bracelet was found in Mančeliai (Fig. 9), the find spots of a bronze socketed axe (Fig. 10) and Late Iron Age artefacts (Fig. 11) were identified in Suginčiai, the site of a suspected Iron Age Semigallian cemetery was surveyed in Viešučiai (Fig. 15) as was an old town site in Vegeriai, and a second Late Iron Age Semigallian cemetery was discovered in Vegeriai (Figs. 13, 14).

In Anykščiai District, an 11th–13th-century cremation cemetery was found in Kiškeliai (Figs. 16, 17) and the find spot of single-bladed broad axe characteristic of the 15th–16th centuries was recorded in Kurkleliai (Fig. 18). In Mažeikiai District, new Late Iron Age Curonian cemeteries were discovered in Daubariai and Kukiai (Figs. 19, 20, 23) and finds, which allow one to speak of the existence of an unknown Iron Age cemetery, in Miliai (Fig. 24). Finds discovered during the survey in Griežė (Fig. 21) expanded the established territory of the hillfort II settlement and a hitherto unknown Modern Age find spot was found there. A new Medieval find spot was identified in Jautakiai as was an Iron Age find spot in Krakiai (Fig. 22), a 17th-century cemetery was surveyed in Kabaldikai, and a new 17th–18th-century cemetery was discovered in Palnosai (Fig. 25).

In Molėtai District, a hitherto unknown 15th–16th-century cemetery was found in Kampai (Figs. 26, 27). In Radviliškis District, a 17th-century coin find spot was recorded in Butkiai (Fig. 30), two Iron Age artefact find spots clarified in Biliūnai (Figs. 28, 29), the site of a cup-marked stone identified in Kubiliūnai (Fig. 31), and a crossbow brooch discovered in Skiečiai allows the existence of an Iron Age cemetery there to be considered (Fig. 32). In Ukmergė District, a brooch from the second half of the 1st–2nd century discovered during a survey is connected with a cemetery that once existed in Gružos (Užulėnis).

Egidijus Šatavičius

Naujas piliakalnis Šalčininkų rajone

2017 m. autorius, asmenine iniciatyva vykdydamas Šalčininkų rajono paviršinį žvalgymą, identifikavo naują piliakalnį Dieveniškių kilpos Š dalyje. Jį siūloma įtraukti į NKVR.

Dainavėlės piliakalnis (Poškonių sen.) yra 320 m į PV nuo kanalizuotos Gaujos upelio dešiniojo kranto, 400 m į PR nuo valstybinės Lietuvos–Baltarusijos sienos, 4,18 km į R nuo kelių Žališkės–Mištautonys–Širviai (3922) ir Šalčininkai–Dieveniškės–Krakūnai (104) sankryžos. Maždaug už 10,45 km į P–PR yra Bėčionių piliakalnis (UK 33586). Dainavėlės piliakalnis yra valstybės sienos apsaugos zonoje ir patenka į Dieveniškių istorinio regioninio parko teritoriją. Piliakalnio didesniosios ir aukštesniosios P aikštelės preliminaraus centro koordinatės LKS94 sistemoje – 602151, 6020793.

Piliakalnis yra Medininkų aukštumos P dalyje (Dieveniškių moreninėje–fliuvioglacialinėje plynaukštėje), PR–P kryptimi nutįstančio plataus ir stipriai eroduoto moreninio kalvagūbrio vienoje iš atitrūkusių šoninių keterų – eroziniame gūbryje / atsparuolyje. Piliakalniui įrengti pasirinkta šio gūbrio aukštesnioji P–PR dalis. Erozinį gūbrį / atsparuolį, o kartu ir piliakalnį iš ŠR–R–PR riboja platus ir gilus Gaujos upelio aukštupio slėnis, o iš P–PV–V – plati ir gili moreniniame gūbryje per keletą ledynmečių ciklų erodavusi loma (1 pav.).

Piliakalnio aikštelė yra truputį lenktos kriaušės (netaisyklingo ovalo) formos, ištįsusi ŠV–P kryptimi su žemesne, mažesne ir siauresne ŠV bei aukštesne, didesne ir platesne P dalimis, kurių abiejų gana plokščias paviršius su daug kur ryškiai nuolaidėjančiais (per 1–2 m) abiem šoniniais pakraščiais. ŠV žemesnioji aikštelė yra lygiu paviršiumi, 28 m ilgio ŠV–PR kryptimi bei 27–30 m pločio PR dalyje, už kurios yra iki 60 cm aukščio, 3 m pločio pakilimas, toliau pereinantis į didžiąją aukštesniąją P aikštelę. Ši yra 64 m ilgio ŠV–P kryptimi ir iki 57–59 m pločio, su iškilesne centrine dalimi ir maždaug per 1,5 m ryškiau nuolaidėjančia P–PR jos puse. Bendras piliakalnio aikštelės ilgis yra 95 m (2 pav.). Atrodo, kad pietinės didesniosios aikštelės ŠV pakraštyje galėjo būti supiltas pylimas (dabar išlikęs tik vos pastebimas 3–4 m pločio pakilimas), kurio ŠV papėdėje – jau mažesniojoje šiaurinėje aikštelėje – būta iškasto griovio (pastebimas seklus 4–5 m pločio pažemėjimas). Dar vienas gynybinis griovys galėjo būti iškastas ir šio pylimo PR pusėje, kur taip pat pastebimas vos ženklus keleto metrų pločio pažemėjimas.

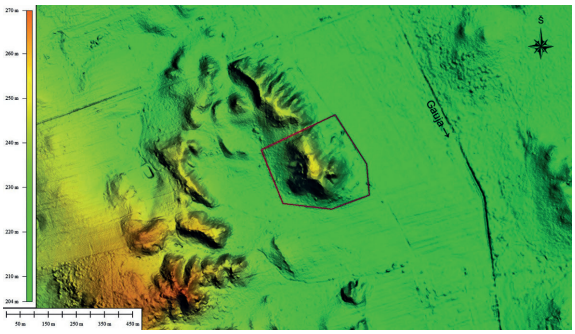

1 pav. Dainavėlės piliakalnio saugotina teritorija (violetinis daugiakampis) LiDAR nuotraukoje. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 1. The protected territory of Dainavėlė hillfort (violet polygon) in a LiDAR image.

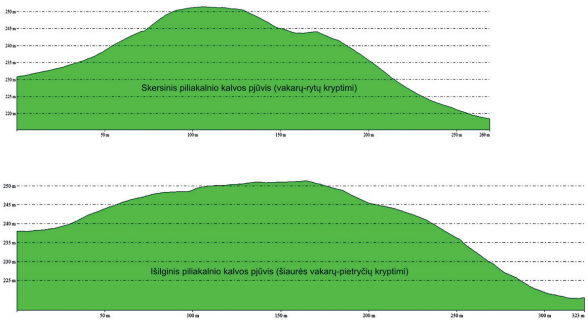

2 pav. Dainavėlės piliakalnio išilginis ir skersinis pjūviai. E. Šatavičiaus brėž.

Fig. 2. The longitudinal and cross sections of Dainavėlė hillfort.

Piliakalnio aikštelės ŠV galo šlaitas gana stačiai žemėja per 1,5–1,6 m į papėdėje iškastą iki 40–50 cm gylio bei 9 m pločio viršuje griovį, kuris dabar stipriai užslinkęs. Už jo, atrodo, dar yra išlikusių iki 30 cm aukščio, 4 m pločio ties pagrindu pylimo liekanų (3, 4 pav.).

Maždaug 2,5–4 m žemiau aikštelės pakraščio piliakalnis buvo apjuostas žiediniu grioviu

3 pav. Dainavėlės piliakalnis iš ŠV. Papėdėje (priekyje) matyti gynybinio pylimo ir griovio liekanos. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 3. Dainavėlė hillfort, as seen from the NW. The remains of the defensive bank and ditch are visible at its foot (in the foreground).

4 pav. Dainavėlės piliakalnio ŠV papėdės gynybiniai įtvirtinimai (stipriai sulėkštėjęs pylimas ir užslinkęs griovys) iš V. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 4. Defensive fortifications at the NW foot of Dainavėlė hillfort (the severely flattened bank and collapsed ditch), as seen from the W.

5 pav. Dainavėlės piliakalnio aikštelės PR pakraštys, stačiai besileidžiantis į žemiau esančią terasą. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 5. The Dainavėlė hillfort enclosure's SE edge, which drops precipitously to the terrace below.

6 pav. Žvilgsnis į Dainavėlės piliakalnio viršutinę dalį nuo kalvos R–PR atragio. E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 6. Looking at the upper part of Dainavėlė hillfort from the hill's E–SE spur.

7 pav. Dainavėlės piliakalnis iš P (viršuje) ir iš R (apačioje). E. Šatavičiaus nuotr.

Fig. 7. Dainavėlė hillfort, as seen from the S (above) and the E (below).

su pylimu jo išorėje, iš kurio dabar likusi tik ryški terasa, ypač ties kalvos įvairaus dydžio atragiais. Dabar daugelyje vietų ši žiedinė gynybinė struktūra yra beveik visiškai suardyta, ypač Š pusėje. Ji fragmentiškai geriau išlikusi tik aplink P didesniąją aikštelę (5, 6 pav.).

Piliakalnio šlaitai statūs, su dirbtinai pastatinta 2,5–4 m aukščio viršutine dalimi. Aukščiausi jie ŠR–R (nuo Gaujos slėnio), P ir PV–V (nuo plačios erozinės lomos) pusėse, kur atitinkamai yra 31–33 m, 29–31 ir 18–23 m aukščio (2, 7 pav.). Žemiausias ŠV piliakalnio šlaitas, tik 1,5–1,6 m aukščio, o toliau šia kryptimi tęsiasi žemėjanti erozinio gūbrio / atsparuolio dalis (5, 6 pav.).

Piliakalnis ypač stipriai apardytas ilgalaikių arimų sukeltos erozijos: aikštelės kraštai suapvalėjo ir tapo ryškiai nuolaidūs, nuardyti aikštelėje buvę gynybiniai įtvirtinimai, daugelyje vietų visiškai suardyta piliakalnį juosusi žiedinė gynybinė struktūra. Piliakalnio šlaitų žemesnėse dalyse ženklios ilgalaikių arimų suformuotos 50 cm aukščio terasos, o PR šlaite iškasta keletas stambių duobių bei XX a. karinio

bunkerio liekanos. Šiuo metu visas piliakalnis apaugęs mišriu mišku (7 pav.).

Piliakalnis preliminariai datuojamas geležies amžiaus pirmąja puse (III a. pr. Kr. – II a.). Jo aikštelėje, ypač žemėjančioje jos P pusėje, vietomis pastebimas daugiau nei 45 cm storio juodos spalvos anglingas kultūrinis sluoksnis. Aikštelės pakraščiuose rasta degusių riedulių, smulkių lipdytinių molinių indų šukių brūkšniuotu išoriniu paviršiumi. Saugotina objekto teritorija užima 8,64 ha plotą.

A Newly Discovered Hillfort in Šalčininkai District

Dainavėlė hillfort (Dieveniškės promontory, Šalčininkai District) is on the higher S–SE part of an erosional ridge, one of the separated lateral ridges of a SE–S running, broad, severely eroded moraine crest (Figs. 1, 7). The hillfort's enclosure runs NW–S and is an irregular oval 95 m in length. It consists of two parts: the lower NW enclosure consists of a 28 m long NW–SE part and a 27–30 m wide SE part, while the S higher enclosure is 64 m long NW–S and up to 57–59 m wide, with an elevated central part and a slope with a visible drop of about 1.5 m to the S–SE (Fig. 2). At the convergence of these two enclosures there was probably a small bank with ditches on both sides. The slope at the NW end of the hillfort's enclosure drops 1.5–1.6 m fairly precipitously to a 40–50 cm deep, 9 m wide (at the top) ditch, which was dug at the slope's foot. Beyond this ditch there appear to be the surviving remains of a bank up to 30 cm high and 4 m wide at the base (Figs. 3, 4).

Approximately 2.5–4 m below the edge of the enclosure, the hillfort was encircled by a ring ditch with a bank beyond it, of which now only a clear terrace survives, especially at the hill's various-sized spurs (Figs. 5, 6). The hillfort's slopes are steep, up to 33 m high, with a 2.5–4 m high upper part with artificially steepened slopes (Figs. 2, 7). The hillfort was preliminarily dated to the 3rd century BC – AD 2nd century. A 20–45 cm thick cultural layer with burnt boulders and small sherds of brushed pottery was observed in places in its enclosure. The hillfort has been especially severely disturbed by erosion caused by ploughing over a long period.

Egidijus Šatavičius

Nauji pilkapynai rytinėje Lietuvos dalyje

2017–2018 m. autorius, asmenine iniciatyva analizuodamas senus Lietuvos žemėlapius, LiDAR duomenis bei lankydamasis įvairiose Rytų ir Vidurio Lietuvos vietovėse, surado apie 50 naujų pilkapynų ir pavienių pilkapių, dalis kurių jau aprašyti (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 570–591). Šiame straipsnyje aprašomi 15 kitų naujai identifikuotų pilkapynų ar pavienių pilkapių. Jų koordinatės nurodomos LKS94 sistemoje.

Netoli Luokesos (Molėtų r.) aptiktas didelis Naraginės pilkapynas I. Didesnės pilkapių grupės taip pat identifikuotos Dieveniškių kilpos (Šalčininkų r.) PR dalyje (Gurelių ir Urelių pilkapynai), į PV nuo Liukonių (Širvintų r.) (Užukamajo, Davonių I–II pilkapynai bei du pavieniai pilkapiai), taip pat Švenčionių r. Pabradės (Naujadvario II pilkapynas) ir Sarių apylinkėse (Kasčiukų II, Peršaukščio–Kasčiukų IV, Sarių–Laukių I, Sudotos III pilkapynai ir pavienis Kasčiukų II pilkapis). Vidutinio dydžio pilkapynas identifikuotas Vilniaus miesto PV pakraštyje. Visus šiuos naujus surastus pilkapynus ir pavienius pilkapius siūloma įtraukti į NKVR.